

Templom

Szerző Administrator
2007. augusztus 07.
Utolsó frissítés 2013. október 08.

Uzon Román kori templomának helyére a XV. században gótikus épületet emeltek, majd magas várfallal vették körül. 1819-ben részben lebontva, 1829-ben helyére a ma is álló egyszerű teremtemplomot építik. A várfal teljes lebontására 1901-ben került sor. A háromszéki templomvárak közül, mint azt már az előzőekben is említettük, csak igen kevés épült fel a síkvidéken áthaladó forgalmas főútvonal szomszédságában. Ezen kevesek közé tartozott a Feketeügy jobb partján elterülő Uzon, ma református templomvára. A falu korai eredetéről itt is a pápai tizedjegyzék értesít, ahol Stephanus sacerdos de Vzunt-jegyezték be. MVH.:106, 112, 133. 1567-ben Wzom-nak, ahogy a feljegyzés is írja, 68 kapuját számolták össze, így a korabeli Háromszék egyik tekintélyes települése. SzOkl.:II.223. 1614-ben a Bethlen-féle lustrában, de később is, az 1635. évi I. Rákóczi György rendeletére készített összeírás idején a lakosság döntő többsége még mindig a szabad székelyekhez tartozott. Imreh-Pataki (1979):189. Uzonból származott az a Béli család, amelynek tagjai közül nem egy, a középkorban, de később is országos tisztséget viselt. 1547-ben Béli Pál fejedelmi tábla ülnöke, aki előtte 1539. június 25-én János királytól cserébe és kárpótlásul a szentléleki kastélyt (várat) kapta Kézdiszéken, minden hozzátartozó székely és nemesi birtokkal, jogokkal együtt, mert a király kérésére a barcasági Bodolat Brassónak átengette. Trócsányi (1980):359, 361; SzOkl.:V.56. Még nagyobb tisztséget töltött be a család következő tagja, Béli Pál (1622 körül-Isztambul, 1679 vége), aki 1649-től főasztalnok, 1655 elejétől főkirálybíró, majd 1656-tól 1657-ig kincstartó, végül 1663-tól 1676 áprilisáig, elfogatásáig főgenerális. Trócsányi (1980):26, 45. A múlt század közepén a falu főterén még ott állott a magas várfallal övezett templomvár, de hajdani formájára ma csupán egy fénykép, valamint szórványos leírások alapján következtethetünk. Első, román kori templomára a pápai tizedjegyzék utal. A XV. században ezt lebontották, helyére nagyobb méretű gótikus templomot építettek, amelyről később mint „drága szépségű s ritka ékességű” írtak. Ugyancsak ekkor emelheték a termésköböl felrakott magas, a templomfedél csúcsáig felérő védőfalát is, amelyről Orbán Balázs a múlt század közepén bár szűkszavúan, de így írt: „Az ostromot látott ódon falak körülmű 250 lépés kiterjedésben körítik a templomot, s még most is 5-6 öl magasságban állanak. Orbán Balázs: 200. Ennek alapján utalhatunk a várfal védőrendszerére is. A fénykép másolaton is jól kivehető, az omladozó várfal belső-felső negyedében végighúzóó védőfolyosó és a magasságából megfelelő közönként nyíló keskeny lőrés. Szerkezete tehát azonos lehetett XV. században emelt, hasonló templomvárak védőfalaival (Sepsiszentgyörgy, Gidófalva, Zabola). A templom udvara terjedelmes volt, hiszen mint azt Cserei Mihály krónikájában is feljegyezte, nemcsak a helybéliek, de rajtuk kívül még másfél száz ló és lovas is hosszabb ideig tartózkodhatott. Cserei (1983): 378. Az uzoni templomvárat ért ostromokról és pusztításokról a történelmi feljegyzések alapján, sokat megtudunk. Így például a XVII. század elején, pontosabban 1612 karácsonya utáni napokban Michael Weiss brassói királybíró csapataival az uzoni templomvárat megtámadta, ahogy arról Nagy Szabó Ferenc Memoriáléjában is megemlékezik: „... a brassaiak öreg ágyukkal kijövének és megronták Uzonnak kastélyát, és megvevék a füst alatt, míg a székelységnek és a fejedelemnek hire lön benne: és felprédálák és magokat levágák s békével bémenének Brassóba és ott kótyavetyét hányának”; ETA.: I. 109. 1704-ben nagy tűzvész pusztított végig a falun, amely a templomvárra is áterjedt. Egyes följegyzések szerint a „drága szépségű” templom is ekkor pusztult el, védőfalai romladozott állapotban, de átvészelték a viharos eseményeket. 1706-ban a Székelyföldön harcoló dévai kuruc kapitány, Csíki András és katonái ellen Háromszékre kiküldött brassói rácok megijedvén, az uzoni templomba menekültek, amelynek bár „kökerítése azelőtt régen hosszan egy darabig leomlott vala, azon a törésen beszaladának, és a templomból székeket hordván ki, a törést hamar becsinálák, (...) s ki kezdenek puskázni a kurucokra”; A leírás így folytatódik: „A kurucok körülszállák a templom kerítésit, hogy kiéheztessék a labancokat, két éjszaka s egy nap étlen-itlan magok, lovok ott nyomorgának, s már fel kell vala adni magokat, de a brassai commendáns megértvén a dolgokat, kétszáz muskotélyossal s kéttábori torockkal estve fel Brassóból kiindula, s hajnalban érkezvén Uzonhoz, a kurucok, az eb fia elszaladának, a rácok kiszabadulván a commendánsal együtt békivel visszajövének.” Cserei (1983): 378. 1710-ben a Rákóczi-szabadságharc befejezésének évében, amikor a „háborúság s fegyverzörgések csendesedvén, és a lakosok rész szerint haza telepedtek”; kezdtek hozzá a „teljességgel elpusztult” templom újja építéséhez. SzOkl.:VII. 127. Sokáig e templom s kerítő várfala sem állhatott, mert az 1738., majd az 1802. évi földrengés igen megrongálta. Középkori templomát 1819-ben tovább bontották, helyére végül (1829) a ma is álló épületet emelték. 1842-1844 között harangtornyát állították helyre. A romba dőlt várfal teljes lebontására végül is 1901-ben került sor. A súlyos anyagi és fizikai erő igénylő építkezések elsősorban a falunak jelentettek gondot, bár segítették azt a tehetősebb családok is. Feljegyzések szólnak például Béli Pál főgenerálisról és felesége, Vitéz Zsuzsannáról, aki maga is fényűző és pompaszerető asszony hírében állott, s akiről az egyházi jegyzőkönyv következőket írja: „1657. Hoc anno. Istenhez való szeretetből az úr asztalára a nagyságos asszony Béli Pálné asszonyom adott egy abroszt, reczével és sárga selyemmel varrottat. Egy ládát is, melyben az ecclesia egyetmását szokták tartani.”; A Béli családon kívül minden valószínűséggel mások is mecénáskodhattak az uzoni templomvárnál hiszen e korban nemcsak a főnemesek, hanem a tehetősebb vagyosabb családok is adományoztak különböző összegeket, javakat, közösségi dolgokra. Az uzoni templomba meccénásai között jó számmal akadtak még a szomszédos településekről is, mint a bodoki Mikesek, a sepsiszentgyörgyi Dacók, a kézdiszentléleki Aporok, akiket különböző szálak fűztek az uzoni egyházhoz.

Tüdös S. Kinga : Háromszéki templomvárak alapján. A templom régi harangjai eltűntek, viszont tudunk arról, hogy az első világháború idején, az egyik harangot elviszik, s ugyanúgy a második világháború idején a régebbi második harangot is elviszik, azaz ledobják a toronyból és úgy viszik el. A jelenlegi nagyobbik harang 339 kg-ot nyom,

1970-ben készült, ”Jöjjetek el, örvendezzünk az Úrnak. Az uzoni ref. hívek adománya 1970” felirattal van ellátva. A kisebbik valamivel régebbi, 1922-ben készült, 260 kg-os, “Készült az uzoni református hívők áldozatkészségéből 1922-ben. Hálás köszönet Barti Mihály és neje Szász Rózália nemes adakozóknak” felirattal. A templomkert az évszázadok során ősi temetkezési helyként szolgált, többek között itt található Kisgalambfalvi Vékás József (1829-1848) és felesége sírhantja is. A templom orgonája 1911-ben készült, a virágmintás padok pedig a zabolai (1772) és a mátfalvi (1802) padmellvédekkel egykorúak. A szószéket 1911-ben építették, felirata: ”EXII Légy hív mindhalálig és néked adom az életnek koronáját”;, terítőjét pedig az uzoni ref. nők készítették és adományozták 1959-ben. Felirata: ”A szeretet soha el nem fogy 1959.”